

Zsolt Melinda
Kisebbségek a hadseregben II.:
Nők harcoló alakulatoknál – az Egyesült Államokban és Izraelben

Rezümé

Három év múlva az amerikai hadsereg harcoló alakulataiban nők is elkezdnek szolgálatot teljesíteni, az integrációjukra való felkészülés már elkezdődött, sőt, meg is előzte a jogi szabályozás megszületését. Az aszimmetrikus hadviselés kész helyzetet teremtett, a nők Irakban és Afganisztánban is a frontvonal közelében harcoltak. További kihívást jelent majd a férfiak dominálta közösségbe való beilleszkedésük, illetve a férfiak és nők közti valódi esélyegyenlőség megteremtése a hadsereg keretei között. Izraelben már szolgálnak nők harcoló alakulatoknál, így egyes tapasztalataik az Egyesült Államok számára is hasznosak lehetnek. A tanulmány rávilágít a nők helyzetére az amerikai és az izraeli hadseregben, és megvizsgálja a hasonlóságokat, illetve a különbségeket.

Kulcsszavak: hadsereg, nők, esélyegyenlőség, harcoló alakulatok

Melinda Zsolt
Minorities in the Army II.:
Women in Combat – in the United States and in Israel

Abstract

In 3 years women will start military service in combat units of the United States Army. Even before legal regulation has been established, preparation for their integration has already begun. Asymmetric warfare created a situation, in which women had to fight close to the frontline in Iraq and Afghanistan. Furthermore, it will be a challenge to integrate women to a male-dominated community and to create an environment in the army where women and men have equal opportunities. In Israel, women already serve in combat units, thus certain experiences could be useful for the United States Army. This paper deals with the situation of women in the US as well as the Israeli Army, and examines and compares the similarities and differences.

Keywords: army, women, equal opportunities, combat units

Bevezetés

Az Egyesült Államokban döntés született arról, hogy 2016 januárjától életbe lép az a szabályozás, ami nők számára is engedélyezi a hadsereg harcoló alakulatainál való szolgálatot. Ennek tiltása 1994-től volt hatályos, majd idén januárban feloldották, azonban a nők valódi integrálásához szükség van egy átmeneti időszakra. A felkészülés januárban elkezdődött.

A hadseregben nem számít újdonságnak a lépés, hiszen az utóbbi évtizedekben megváltozott a háborúk jellege, ami erős hatást gyakorolt a katonák feladataira. Az iraki és az afganisztáni háborúkra már az aszimmetrikus hadviselés volt jellemző, azaz a harcmező – a szó klasszikus értelmében - megszűnt. Ez azt is jelentette, hogy a hagyományosan a logisztikai és utánpótlási feladatokat ellátó egységekben dolgozó nők a frontvonal közelében

találták magukat, és akárcsak férfi társaik, a háborúban maguk is célpontokká váltak. Ebből fakadóan a terepen a gyakorlat felülírta a szabályozást. Hátrányt jelentett ugyanakkor a nők számára, hogy a tiltás miatt nem részesülhettek megfelelő kiképzésben, illetve a szigorú férfi és női szerepekre vonatkozó társadalmi normák megbélyegezték hétköznapijukat a hadseregben, másodrendűnek titulálták őket, így sok esetben szexuális zaklatás és diszkrimináció áldozataivá váltak. Komoly vita alakult kizárólag a nők fizikai képességei kapcsán és azt illetően, hogy alkalmasak-e harci feladatok végrehajtására. Emellett súlyos korlátokkal kellett szembesülniük előmenetelük szempontjából, ami jogvédők szerint alkotmányellenes is volt, hiszen a nők hátrányos megkülönböztetésben részesültek.

Izraelben kissé más a helyzet: míg az Egyesült Államokban önkéntes haderő működik, Izraelben, az állam 1948-ban történt alapítása óta, a világon egyedülként a nők számára is kötelező a katonai szolgálat. A nők egyenjogúsága a hadseregben ugyan evidensnek tűnhet, ez azonban korántsem ennyire világos. A jogi szabályozás emellett viszonylag újnak tekinthető: 1995-ben megszületett a harcoló alakulatoknál szolgáló nőkre vonatkozó szabályozás, és csak 2000-ben foglalták törvénybe a férfiak és a nők egyenjogúságát a hadseregben is.

A tanulmányban megvizsgálom az Egyesült Államokban és Izraelben a nők helyzetét a hadsereg harcoló alakulataiban, és külön kitérek a jellemző hasonlóságokra, különbségekre.

Jogilag is biztosított lehetőség a nők számára

Az amerikai hadseregben ezek után hivatalosan is szolgálhatnak nők a harcoló alakulatoknál. 2013 januárjában az akkor hivatalban lévő védelmi miniszter, Leon Panetta és a vezérkari főnökök egyesített bizottságának elnöki posztját betöltő Martin Dempsey tábornok első lépésként azt jelentették be, hogy érvénytelen a nők harcoló alakulatoknál való aktív szerepvállalását tiltó szabályozás.¹ Felkérésükre az érintett szerveknek el kellett készíteniük a megvalósításhoz szükséges terveket, a döntéssel ugyanis 237 ezer pozíció nyílik meg a nők számára is. Ezek azok a feladatkörök a hadseregben, ahova a jövőben nemtől függetlenül választják majd ki a legalkalmasabb embereket. Megmarad a lehetőség továbbra is, hogy egyes pozíciók ne nyíljanak meg nők számára, erről azonban csak a legfelsőbb szinten születethet döntés, és ilyen esetben kizárólag a védelmi miniszter hozhat döntést. A kiválasztás és a felvételhez szükséges tesztek oly módon zajlanak majd, hogy a nőket ne érhesse hátrányos megkülönböztetés; a megvalósítás előtt azonban tudományos kutatásokat és felméréseket végeznek. Olyan apró részletek is szabályozásra szorulnak, hogy például milyen irányelvek vonatkozzanak az egyenruhákra, annak érdekében, hogy azok is egységesek legyenek.² A tervek szerint a változások teljességgel 2016 januárjától lépnek életbe.

A döntést a Pentagon egy olyan, 12 évig tartó időszak után hozta meg, amely során sok esetben a hadsereg női tagjai is életüket veszítették a tűzvonalban Irakban és Afganisztánban. A védelmi minisztérium adatai szerint az amerikai hadsereg 1,6 millió aktív szolgálatot teljesítő tagjának³ csaknem 15 százalékát teszik ki nők, az iraki és az afganisztáni háborúban pedig 280 ezer nő teljesített szolgálatot, közülük több mint 150 nő vesztette

¹ Pentagon unveils plans for moving women into combat roles, In: Reuters, 2013.06.18. In: <http://www.reuters.com/article/2013/06/19/us-usa-defense-women-idUSBRE95H1G720130619>, letöltés ideje: 2013. július 22.

² Pentagon Moving Toward Women in Combat Weighs Standards, In: Bloomberg, 2013.06.19. In: <http://www.bloomberg.com/news/2013-06-18/u-s-military-services-to-admit-women-to-front-line-combat-jobs.html>, letöltés ideje: 2013. július 22.

³ Chapter Three: North America, In: The Military Balance, 112:1, 39-70, In: <http://dx.doi.org/10.1080/04597222.2012.663212>, letöltés ideje: 2013. július 22.

életét, és az ezret is meghaladja a sérültek száma.⁴ A statisztikák is jól mutatják, hogy ugyan korábban nem engedélyezték nők harci feladatok végrehajtásában való részvételét, a gyakorlat mégsem ezt bizonyítja. A háttérben azonban nem a szabályozás részleteit kell keresni, a magyarázat a háborúk jellegének változásából adódik, így a szabályozás reformjának elindítása nemcsak hogy időszerű, hanem inkább megkésett is volt. Míg például a második világháborúban a férfiak intenzív harcot folytattak, a nők a támogató és kiszolgáló feladatokat látták el és szerepük jórészt a hátszínhez kapcsolódott, az utóbbi évtizedekben azonban az aszimmetrikus hadviseléssel a klasszikus tehermegosztás megszűnt. Ennek oka, hogy már a harcművelet sem lehet úgy körülhatárolni, mint egykor, ami egyben azt is jelenti, hogy háború esetén a nők is ugyanúgy célpontokká váltak.

Egyes feladatokra kifejezetten tudatosan választanak ki nőket, még akkor is, ha harci jellegű tevékenységről van szó, ráadásul ezekben a nőknek kulcsszerepet is szánnak. 2011-ben indították Afganisztánban a Kulturális Támogató Programot (Cultural Support Program), melynek keretében több, kizárólag nőkből álló (Cultural Support Team – CST) csoport kezdte meg tevékenységét. Jellemzően a különleges erők harci tevékenységét támogatják, azaz kizárólag férfi katonákkal dolgoznak együtt és küldetésük, hogy áthidalják az amerikai férfi katonák és a helyi afgán nők közti kulturális és kommunikációs szakadékot.⁵ Ezeknek az egységeknek az a vitathatatlan előnyük, hogy képesek olyan kapcsolatokat ápolni a helyi női lakossággal, amelynek eredményeként megbíznak bennük, és így a hadsereg releváns információkhoz jut arra vonatkozóan, hogy pontosan mi is történik a civil lakossággal. Azoknak a nőknek, akik felvételt nyernek ezekbe az alakulatokba, a fizikai feltételek teljesítésén túl megfelelő ismeretekkel kell rendelkezniük az iszlámról, az afgán kultúráról, a nők társadalmi szerepéről, továbbá általánosságban a hadsereg lázadók elleni tevékenységéről a térségben. Képesnek kell lenniük továbbá olyan viselkedési formák folyamatos betartására, amelyek megegyeznek a hadsereg céljaival, hiszen tevékenységük folyamatosan szem előtt zajlik, így szakmaiságukon túl a helyi lakosságra gyakorolt hatásuk is kiemelten fontos. Tehát egyrészt követelmény az olyan fizikai állapot, amivel a katona nők nem jelentenek külön terhet férfi társaiknak, valamint bizonyítaniuk kell az adott esetben rendkívül összetett feladatok elvégzéséhez szükséges tudásukat, mentális képességeiket.

A kifejezetten nőkre szabott szolgálati helyeken túl számos olyan alakulathoz is találhatóak nők, ahol férfi társaikéhoz hasonló feladatokat látnak el. Így például nők szolgálnak harci repülőket, helikoptereket, illetve repülőgép-hordozóra telepített haditengerészeti vadászbombázók pilótáiként, valamint tengeralattjárókon is teljesítenek szolgálatot. A nőkre vonatkozó tiltás feloldása előtt a légierő volt a legnyitottabb számukra, 1993 óta ugyanis nők is szolgálhatnak harci repülőket pilótáiként, az összesen 3700 vadászrepülő-pilóta közül pedig 70 nő.⁶

A szabályozás szigorítása 1994-ben lépett hatályba, Les Aspin védelmi miniszter akkor vezette be az úgynevezett „kockázat szabályt”, melynek lényege az volt, hogy nők ne kerülhessenek közvetlenül a frontvonalba, ahol ellenséges tűznek lehetnek kitéve vagy esetleg túszejtő akciók áldozataivá válhatnak. A harcoló és a nem harcoló alakulatok közötti valós határok 2003-ban elkezdtek eltűnni, a hadseregben ekkor szervezték át a szervezeti egységeket, illetve azok létszámait. Az új rendszerben a nőket is alkalmazó harci támogató és kiszolgáló egységek, amelyek a logisztikai támogatásról, a szállításról és az egyéb ellátásról

⁴ Military readies to integrate women into combat. In: CBS News, 2013.06.29. In: http://www.cbsnews.com/8301-201_162-57591624/military-readies-to-integrate-women-into-combat/, letöltés ideje: 2013. július 22.

⁵ Female Soldiers set sights on special operations. In: United States Army, 2013.04.02. In: <http://www.army.mil/article/100063/>, letöltés ideje: 2013. július 22.

⁶ Let Women Fight – Ending the U.S. Military’s Female Combat Ban, In: Foreign Affairs, November/December 2012. In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.

gondoskodtak, már közös szervezetet alkottak a harcoló alakulatokkal. Így a gyakorlat felülírta a szabályozást, a harcoló katonákkal együtt nőket is a frontvonal közelébe engedtek. A jelenség az adminisztratív szinten is megjelent, így a közvetlen háborús térségekben szolgáló nők fizetését megcímkezték veszélyességi pótlékkal egészítették ki. Nem meglepő tehát, hogy a hadseregben belül már évek óta komolyan foglalkoztak a korlátozást tartalmazó szabály eltörlésével. Számos lépés meg is történt már korábban, így például harcoló alakulatoknál nyitottak meg pozíciókat olyan kitéttel, hogy a kiképzést ugyan elkezdhetik nők, de éles bevetésen nem vehetnek részt. Mivel a változások már jóval a hivatalos politikai döntés meghozatala előtt elkezdődtek, a reformok meghozatalával együtt járó drasztikus hatásokra senki nem számított.

A nők integrációja férfi közösségbe

A nők integrációjának fontos része az is, hogy az eddig férfiak dominálta közösségbe hogyan sikerül a nőknek beilleszkedniük, az eddig csak férfiak által végzett feladatokban elismertséget, de legalábbis elfogadottságot szerezniük. Egy 2010-ben készült kutatás, ami a felvállaltan lesbikus és homoszexuális katonák integrációját vizsgálta, arra az eredményre jutott, hogy a hadseregben a közösségi kohéziót nem a közös értékek és viselkedésminták jelentik, hanem a harccal járó és közösen megtapasztalt veszélyérzet.⁷ A kutatás azt is megállapította azonban, hogy a nők integrációja esetében ez a szabályszerűség nem érvényesül, mi több, jóval nagyobb számú konfliktussal jár, mint bármilyen más kisebbség hadseregbe való beilleszkedése. A szabályozás tovább erősítette a társadalomba mélyen beágyazott sztereotípiát a férfi és a női szerepekről, márpedig ez alapján a katonaság és a háborúzás a férfiak dolga, ezek közelében nőknek semmilyen keresnivalójuk nincsen.

Az amerikai hadsereg számos olyan missziót hajt végre, amelyek során a katonák kisebb, zárt csoportokat alkotnak, gyakran földrajzilag elszigetelten, politikailag érzékeny környezetben, akár hosszabb időn keresztül. Az ilyen helyzetekkel kapcsolatban pedig kérdéses a férfiak nyitottsága és fogadókészsége. Különösen annak fényében, hogy a hadseregben is rendszeresen derülnek ki olyan esetek, amikor nők sérelmére követnek el szexuális visszaélést. A jelenség összetett, de részben azzal indokolják, hogy egy szervezetben, melynek értékrendje a harcra, háborúra épül, a harctól hivatalosan eltiltottakat valójában másodrendűként kezelik. Dempsey, mikor januárban bejelentette a nőkre vonatkozó tiltás feloldását, arról is beszélt, hogy a vezetők diszkriminációmentes gyakorlata esetén nagyobb eséllyel fogják ők is egyenlőnek kezelni egymást.⁸

Megan H. MacKenzie⁹, a Sydney Egyetem oktatójának *Foreign Affairs*-ben megjelent cikke szerint a hadsereg a nőkhöz konzervatívabban viszonyul, mint amilyen hozzáállás tapasztalható más állami vagy kormányzati intézményekben. Azt is kimondja, hogy azok a nők, akik a hadsereget választják, nagyobb valószínűséggel esnek áldozatul zaklatásnak, diszkriminációnak és nemi erőszaknak, mintha bárhol máshol dolgoznának. Anu Bhagwati, a Service Women's Action Network (SWAN) nevű, a hadseregben szolgáló nők jogainak védelmével foglalkozó civil szervezet elnöke sokkolónak tartja az amerikai hadseregben elkövetett szexuális támadásokról szóló adatokat: 2010-ben 19.300 esetet regisztráltak, az

⁷ Military readies to integrate women into combat. In: CBS News, 2013.06.29. In: http://www.cbsnews.com/8301-201_162-57591624/military-readies-to-integrate-women-into-combat/, letöltés ideje: 2013. július 22.

⁸ Pentagon Moving Toward Women in Combat Weighs Standards, In: Bloomberg, 2013.06.19. In: <http://www.bloomberg.com/news/2013-06-18/u-s-military-services-to-admit-women-to-front-line-combat-jobs.html>, letöltés ideje: 2013. július 22.

⁹ Let Women Fight – Ending the U.S. Military's Female Combat Ban, In: Foreign Affairs, November/December 2012 In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.

elkövetők jellemzően az áldozatok közelében szolgáló társaik voltak.¹⁰ Bhagwati szerint egyértelműen az a szomorú statisztikák oka, hogy a nőket másodrangúként kezelik a hadseregben azzal, hogy erősen korlátozzák szolgálati tevékenységüket, fejlődési lehetőségeiket.

James Amos tábornok szerint¹¹ nem az a kérdés, hogy egy nő képes-e a harcoló alakulatban való szolgálathoz szükséges kiképzést teljesíteni, hanem hogy lesz-e elég nő, aki képes erre. Csak akkor látja értelmét annak, hogy megnyíljon az út a nők előtt is, ha eléri a kritikus tömeget, ami szükséges a valódi változások létrejöttéhez. Így például alapvetőnek tartja, hogy nőket nők képezzenek ki, más felállást nem is tart életszerűnek.

A nők megjelenése egy férfiak dominálta közösségben tehát számos buktatót hordoz magában, hiszen a társadalmi szerepektől nehéz elszakadni a hadsereg hétköznapijain során. MacKenzie cikkében felidéz a George W. Bush által felállított vizsgálóbizottságot, ami 1992-ben jelentést készített a fegyveres erőknél szolgáló nők helyzetéről. A bizottság szerint a nők szolgálata harcoló alakulatoknál számos olyan tényezővel jár, amelyek negatív hatást gyakorolnak az alakulatok dinamikájára. Ilyen például a nők valós vagy akár csak vélt önállótlanúsága, azaz hogy nem képesek megbirkózni férfi társaik nélkül a fizikai teherrel, amit a terepen cipelniük kell, és hogy a harctéren megszűnik a magánszférájuk. A férfiakra jellemző az a beidegződés, hogy meg kell védeniük a nőket. Problémaként merülhet fel, ha nem az adott körülményeknek megfelelő kapcsolat alakul ki férfi és nő között, illetve ha nők arra használják terességüket, hogy elhagyhassák a hadsereg sorait. A tilalom feloldásának ellenzői tehát a csoportkohéziót és a hatékonyságot féltik. A kutatások ugyanakkor épp ennek az ellenkezőjét bizonyítják: a csoport tagjai közti különbözőség erősíti a csoportban a problémamegoldó és döntéshozó képességet, és szélesíti a csoport közös tudását, ismereteit. A hadsereg jelentette közegben pedig férfi és nő egymás között sokkal inkább testvéri, mintsem szexuális kapcsolatot alakít ki.¹²

Lehetőségek és képességek

Túl azon, hogy a nőknek a hadseregben le kell küzdeniük a társadalmi korlátokat, különösen, ha harcoló alakulatnál szolgálnak, ki kell törniük az eddigi szigorú szabályozás jelentette akadályok közül is, melyek korábban markánsan befolyásolták karrierjük előrehaladását. A következő években nyílik lehetőségük arra, hogy a katonai szolgálat életpályamodellt nyújtson, így valóban hosszú távra tervezhetnek valódi lehetőségek közül választva.

Az American Civil Liberties Union (ACLU) a szabályozás megváltoztatását célzó stratégiai pert indított a Pentagon ellen¹³, a jogvédő szervezet szerint ugyanis a szabályozás diszkriminatív és alkotmányellenes, ezért négy olyan nő jogi képviselőt vállalták, akiket az amerikai hadseregben csak azért ért hátrány a szakmai előmenetelükben, mert nők. A felperesek megjárták az iraki vagy az afganisztáni háborút, és vagy harcoló alakulatnál szolgáltak, vagy olyan, nőkből álló alakulatokat vezettek, amelyek közvetlenül

¹⁰ The Unheard Victims of "The Invisible War": The Crisis of Sexual Assault in the U.S. Military, In: Foreign Affairs, 2013.03.28. In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/139086/anu-bhagwati/the-unheard-victims-of-the-invisible-war?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 21.

¹¹ In Arduous Officer Course, Women Offer Clues to Their Future in Infantry, In: The New York Times, 2013.02.17. In: <http://www.nytimes.com/2013/02/18/us/marines-look-to-infantry-course-for-insight-on-women.html?pagewanted=all&r=0>, letöltés ideje: 2013. július 22.

¹² Let Women Fight – Ending the U.S. Military's Female Combat Ban, In: Foreign Affairs, November/December 2012 In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.

¹³ Hegar, et al. v. Panetta, In: American Civil Liberties Union, 2013.01.24. In: <http://www.aclu.org/womens-rights/hegar-et-al-v-panetta>, letöltés ideje: 2013. július 22.

együttműködtek férfiakból álló harcoló egységekkel éles bevetések során, tehát a harcmezőn szereztek tapasztalatot. A nők harcoló alakulatoknál való aktív szerepvállalását tiltó szabályozás ugyanakkor súlyos korlátokat állított eléjük. A hadsereg nem tudta őket a legcélszerűbben alkalmazni: egyrészt tiltotta a fenti feladatok végrehajtását segítő kiképzésüket, illetve ezek teljesítése után a méltó elismerést, másrészt hátrányt jelentett az előléptetésben, illetve meggátolta őket, hogy érdemben pályázzanak olyan pozíciókra, tisztségekre, melyekre bizonyítottan alkalmasak voltak. A tiltás feloldása, illetve a jelenleg zajló folyamat az ACLU értékelése szerint¹⁴ azt jelenti, hogy az Egyesült Államokban megszűnt a nők hivatalos, állami kirekesztésének gyakorlata. Külön hangsúlyozzák azonban, hogy a folyamat egyelőre nem zárult le, a 2016-tól hatályos szabályok kialakításakor és ezek gyakorlati megvalósításakor is szem előtt kell tartani a nők és a férfiak közti egyenlőséget.

Gyakran merül fel érvként a nők harcoló alakulatoknál való szolgálatáról szóló vitákban, hogy a nők nem rendelkeznek a harcképességhez szükséges fizikummal, nem valóak háborúba. A nők és férfiak fizikumának vizsgálatához azonban szorosan hozzátartozik, hogy itt alapvetően mindenki az átlagos férfi és az átlagos nő közti különbségekből indul ki, miközben jellemzően a hadsereg soraihoz csatlakozó nők fizikai állapota messze meghaladja az átlagosat. A kiképzések során a férfiak és a nők közti különbségek pedig egyre csökkennek.¹⁵ Az is világosan látszik, hogy a fizikai teljesítményt nem a nemek közti különbség határozza meg, hanem a személyes elhatározásból adódó jellemzők és egyéni sajátosságok, képességek – vannak komoly fizikai erővel bíró, harcra kész nők, de erőtlén, gyenge férfiak is.

Az amerikai hadsereg a technikai háttér átalakításával is elősegíti a változásokat: míg korábban a nők férfiakra tervezett eszközöket kényszerültek alkalmazni, mára kifejezetten nők számára is gyártanak felszereléseket. A megfelelő eszközök és a kiképzés tehát stabil alapokra helyezik a nők szerepvállalását a harci tevékenységekben is.

Fontos mérlegelési szempontnak kell lennie az új szabályrendszer megalkotásakor annak is, hogy a követelmények kialakítása ne kizárólag egy férfi fizikai állapotát tükrözze, ahogy az eddig jellemző volt a rendszerre, hanem valóban azokat a képességeket és tudást várja el egy-egy jelentkezőtől – legyen szó férfiról vagy nőről –, amelyekre az adott feladat végrehajtásához a gyakorlatban szükség van. A hadseregnek számos alakulata létezik, amelyekben különböző feladatokat kell megoldani, azaz a hadseregnek is az az érdeke és úgy működik majd hatékonyan, ha az adott szakterülethez választja ki a legmegfelelőbb embert.

MacKenzie más országok hadseregeinek tapasztalataira hivatkozva¹⁶ tényként állítja, hogy megfelelő kiképzéssel és a nők számára az alkalmazkodáshoz szükséges feltételek megteremtésével a nők is képesek ugyanolyan, a fizikumukat próbára tévő feladatok teljesítésére, mint a férfiak. Példaként említi Kanadát, ahol a hetvenes években végeztek felmérést, melyben a katonaságnál a nők harci képességeit vizsgálták fizikai, pszichés és társas viselkedés szempontjából. Az eredmények alapján az Emberi Jogok Kanadai Bírósága (Canadian Human Rights Tribunal) eltörölte a nők harcoló alakulatokban való szolgálatának tiltását. Dániában a nyolcvanas évek végén született meg ugyanez a döntés, miután ott is elvégeztek a fentiekhez hasonló teszteket. Az izraeli hadseregnek szintén egyik építőköve, hogy a nők ugyanolyan feladatokat látnak el, mint a férfiak.

¹⁴Women in Combat: Policy, Meet Reality, In: American Civil Liberties Union, 2013.01.24. In: <http://www.aclu.org/blog/womens-rights/women-combat-policy-meet-reality>, letöltés ideje: 2013. július 22.

¹⁵Let Women Fight – Ending the U.S. Military's Female Combat Ban, In: Foreign Affairs, November/December 2012. In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.

¹⁶Let Women Fight – Ending the U.S. Military's Female Combat Ban, In: Foreign Affairs, November/December 2012. In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.

Nők az izraeli hadseregben

Az izraeli hadsereg az egyetlen a világon, ahol a nők számára is kötelező a katonai szolgálat, míg a férfiak 3 évet, a nők 21 hónapot töltenek a hadseregben, ezután tartalékos szolgálatot látnak el. Mára evidenciának számít, hogy a nők harcoló alakulatoknál is teljesítenek szolgálatot, ők 3 évet vállalnak, majd 38 éves korukig tartalékosként behívhatóak – még azok is, akiknek gyermekeik vannak.

A nők azonban Izraelben sem automatikusan kaptak egyenlő jogokat a hadseregben. Az államalapítás előtt különböző fegyveres csoportok tevékenykedtek a mai Izrael területén, ezekben a nők ugyanolyan feladatokat láttak el, mint a férfiak. Még az 1948-ban vívott függetlenségi háborúban is harcoltak, sőt parancsnoki beosztást is kaptak. Az államalapítás jelentett fordulatot, ekkor tiltották meg a nők számára, hogy harcoló alakulatoknál szolgáljanak, így ezután adminisztratív és oktatási tevékenységet végeztek az akkor már szervezett, egységes keretek között működő hadseregben. Az 1973-as jom kippuri háborúban a szárazföldi erők súlyos emberhiánnyal küzdöttek, így a nőket is fegyverbe hívták, de csak a kilencvenes évek végén kezdtek újra nagyobb számban feltűnni harcoló alakulatoknál.

1995 óta engedélyezett nők számára is, hogy harci repülők pilótái legyenek, amit Alice Miller vívott ki. Civilként pilóta és repülési mérnök volt, és a hadseregben is repülni szeretett volna. 1995-ben két civil jogvédő szervezet, az Israel Women's Network és az Association for Civil Rights in Israel támogatásával a Legfelsőbb Bírósághoz fordult, mert jogsértőnek tartotta, hogy nők nem jelentkezhetnek a hadseregben pilótakiképzésre.¹⁷ A légierő saját szabályait azzal indokolta, hogy a nők kiképzésének költségei magasak, és mivel a nők gyermekvállalás után nem kötelesek folytatni a katonai szolgálatot, a befektetés esetükben nem térül meg, míg a férfiak tartalékosként akár 54 éves korukig is szolgálnak.¹⁸ A nők alkalmasságát, képességeit nem vonták kétségbe, és nem érveltek az ellen sem, hogy nők általánosságban harcoló alakulatoknál szolgáljanak. A Legfelsőbb Bíróság 1995 novemberében hozott döntése arra kötelezte a légierőt, hogy fogadja el Alice Miller jelentkezését, és amennyiben megfelel, a döntés értelmében a képzésen is részt vehet. A rendelkezés továbbá arra is kötelezte a légierőt, hogy kísérleti programot indítson annak kapcsán, hogy a nőket miként lehet integrálni a pilótakiképzésbe. Az akkor 23 éves Alice Miller egyébként végül nem lett vadászpilóta, miután a kiképzésen való részvételhez szükséges egészségügyi teszten nem felelt meg az alkalmasságra vonatkozó követelményeknek.¹⁹ Végül 2001-ben avatták Izraelben az első női vadászrepülő pilótát Roni Cukerman személyében.

2011-re a helyzet változott, Alice Millert nem követték tömegesen a nők. A hadsereg azzal a problémával szembesült, hogy a légierő toborzó tevékenysége ellenére egyre kevesebb nő kezdte meg a pilótakiképzést.²⁰ Azok közül is, akik megkezdték, rendkívül magas – a férfiakét is meghaladó – volt azoknak az aránya, akik nem fejezték be a kurzusokat. Félévenként átlagosan egynél kevesebb nő végez sikerrel. A nők beszámolóí szerint a kurzus során tapasztalt erős versenyszellem, a stressz, valamint a hosszú távú elköteleződés még nem lennének problémák, a közvetlen környezetükből érkező nyomással azonban sokan nem tudnak megküzdni. A nyomás egyrészt azt jelenti, hogy a kiképzésben résztvevő férfiak

¹⁷Military, In : Israel Women's Network. In: <http://www.iwn.org.il/?CategoryID=251&ArticleID=204>, letöltés ideje: 2013. július 22.

¹⁸Equality, Religion and Gender in Israel. In: Jewish Women's Archive. In: <http://jwa.org/encyclopedia/article/equality-religion-and-gender-in-israel>, letöltés ideje: 2013. július 23.

¹⁹Israel Air Force Not for Her, In The New York Times, 1996.01.05. In: <http://www.nytimes.com/1996/01/05/world/israel-air-force-not-for-her.html>, letöltés ideje: 2013.július.22.

²⁰Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476>, letöltés ideje: 2013. július 22.

nehezen fogadják el a nőket egyenrangú partnerként, attól tartva, hogy a képzés túlságosan femininné válik. Másrészt a köztudatban az a gyakorlat ismert, amit hivatalosan cáfolnak, hogy a kiképzést sikeresen befejező nők ritkán kerülnek gépre, jellemzően kiképzésre vagy egyéb feladatokra alkalmazzák őket.

A jelenség hasonlít ahhoz, amit az amerikai hadsereg átalakítása kapcsán zajló vitákban is sokat emlegetnek. Még az izraeli hadseregben sem elfogadott teljesen a nők szerepvállalása a harci tevékenységekben, holott az amerikaihoz képest évtizedekkel korábban elkezdődött a nők integrációja a hadseregbe. Emellett Izraelben egészen más a társadalmi és a biztonsági környezet, a hadsereg megítélése és társadalomba való beágyazottsága. Várható tehát, hogy az Egyesült Államokban is tudatosan szervezett programokra, illetve hosszabb időre van szükség ahhoz, hogy egy férfiak dominálta közösségben a nők szakmai teljesítményükkel szerezzenek elfogadottságot, vagy akár elismertséget – a politikai döntések társadalmi hatásai mindig később valósulnak meg. Természetesen óriási különbséget jelent, hogy az Egyesült Államokban önkéntes haderő van, Izraelben viszont kötelező a szolgálat. További jelentős eltérés, hogy az izraeli katonák jellemzően saját szülőföldjükön, saját országukban teljesítenek szolgálatot, az Egyesült Államok viszont gyakran a tengerentúlra telepíti csapatait, mint például Irakba vagy Afganisztánba.

A karrierlehetőségek, illetve a katonaság mint életpályamodell kellően vonzóvá tétele azonban nem feltétlenül a haderő jellegének függvénye – egyrészt a politikai döntéshozók, másrészt a katonai vezetők felelőssége. Izraelben azonban ennyi idővel azután, hogy valóban elkezdtek integrálni a nőket a hadseregbe, már nem meglepő az a vélemény sem, amelyet a Haaretz²¹ idéz. Egy légierőnél szolgáló forrás úgy fogalmazott, hogy egyre fárasztóbbnak tartja folyamatosan azt számolni, hogy hány nő fejezi be végül a pilótáknak indított képzést, hiszen a nők jelenléte szerves része lett az életüknek.

Áttörésnek számít, így történelmi jelentőségű a Legfelsőbb Bíróság 1995-ben hozott döntése, hiszen az azt követő években számos, addig elérhetetlen tisztséget nyitottak meg nők számára a hadseregben és az egyéb biztonsági erőknél. Korábban a nők jellemzően hivatali pozíciókat töltöttek be, dolgoztak sofőrként, nővérként, rádiósként, légiirányítóként, illetve kiképzőként. Az első olyan háború az 1948-ban vívott függetlenségi háború óta a 2006-os libanoni konfliktus volt, ahol a férfi katonák mellett nőket is a frontvonalba vezényeltek, ekkor alakult a Nahsol névre hallgató kizárólag nőkből álló egység.²² Ennek tagjai a kötelező 21 hónapon túl további egy év szolgálatot vállalnak. Szintén a 2006-os libanoni konfliktus volt az a háború, ahol Keren Tandler meghalt. Ő volt az első nő, aki harcoló alakulatnál szolgálva életét veszítette.

A Legfelsőbb Bíróság történelmi jelentőségű döntése után további öt évet kellett várni arra, míg a nők egyenlőségéről a hadseregben jogszabály is született. Ezt még a szexuális zaklatás tiltására vonatkozó törvény is megelőzte. 1998-ban fogadták el a munkahelyi visszaélések megelőzésére hivatott törvényt, ami kiterjedt minden olyan nem munkahelyi kapcsolatra is, ahol az emberek függőségi viszonyban állnak egymással, így például a hadseregbe. 2000-ben került bele a katonai szolgálatról szóló törvénybe, hogy minden nőt, aki az izraeli hadseregben szolgál, ugyanazok a jogok illetik meg, mint a férfiakat. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden olyan pozíciót meg kell nyitni a nők számára, amelynek betöltésére alkalmasak. Mára a hadsereg majdnem minden területen alkalmaz nőket, a

²¹ Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476>, letöltés ideje: 2013. július 22.

²² Leading the way in gender equality. In: Israel Defence Forces, 2013.01.27. In: <http://www.idf.il/1283-18166-en/Dover.aspx>, letöltés ideje: 2013. július 22.

pozíciók 93 százaléka számukra is elérhető, az elitalakulatokat azonban még nem nyitották meg számukra.

Ennek az alapelvnek a törvénybe iktatása megkésettnek számít annak fényében, amit David Ben Gurion, Izrael első miniszterelnöke már a kezdetekkor lefektetett:²³ „A hadsereg a kötelességteljesítés egyik legfőbb szimbóluma, így mindaddig, amíg a nők nem egyenlőek a férfiakkal ennek a kötelességnek a teljesítésében, addig nem nyerték el a valódi egyenlőséget. Amennyiben Izrael lányai nem teljesítenek szolgálatot a hadseregben, addig Izrael zsidó közösség eltorzult lesz”. Ben Gurion Izrael biztonságához elengedhetetlenül szükségesnek tartotta, hogy a nők is tanuljanak meg a fegyverrel bánni és háborúzni. Az egyik legfőbb érve az volt, hogy az izraeliek kevesen vannak, ellenségeik viszont sokan. Izrael első miniszterelnökének fenti víziója valóra vált, a nők ugyanis aktív szerepet vállalhattak a hadseregben.

A nők hadseregben betöltött szerepében változást jelentett, amikor 2007-ben bevezetésre került az a szabályozás, melynek értelmében nem várják meg a jelöltek jelentkezését az egyes szolgálati helyekre, hanem a hadsereg proaktívan megkeresi és felkéri a potenciális jelölteket a részvételre az adott képzésben.²⁴ A módszer egyáltalán nem volt újnak tekinthető, hiszen a férfiak esetében már régóta alkalmazták. Eliezer Skedi dandártábornok, a légierő akkori vezetőjének az ötlete volt, hogy terjesszék ki ezt a szabályt a nőkre is.

Szintén 2007-ben készült egy időközben elfelejtett jelentés, amit egy külön erre a célra felállított katonai bizottság készített. A Jehuda Szegev dandártábornok vezetésével készült 100 oldalas beszámoló a férfiak és a nők közti egyenlőséget vizsgálta a hadsereg keretei között, majd ajánlásokat fogalmazott meg a fejlesztési lehetőségekre vonatkozóan. Ámosz Harel, a Haaretz vezető elemzőjének beszámolója szerint²⁵ a katonai vezetők akkor, 2007-ben kiálltak a nyilvánosság elé azzal, hogy támogatják a javaslatokat. Azóta azonban csak annyi történt, hogy egyre nő azoknak a nőknek a száma, akik vallásos életvitelre hivatkozva elkerülik a katonai szolgálatot. A vallási szabályok erősödésével továbbá a hadseregben erőteljessé vált a nemek közti teljes szeparáció, ami ellentmond a korábban uralkodó egyik alapszabálynak, a nők integrációjára való törekvésnek. A Szegev Bizottság javasolta például az ötvenes évek óta alkalmazott modellel való szakítást, elavultnak nevezte, hogy nemtől teszik függővé, milyen hosszú katonai szolgálat legyen valaki számára kötelező, és hogy mely egységek elérhetőek nők vagy férfiak számára. Helyette azt vezették volna be, hogy a megoldandó feladathoz szükséges követelmények alapján választják ki a legalkalmasabb jelöltet, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi.

2011-es adatok szerint az izraeli hadsereg 33 százalékát teszik ki a nők, harcoló alakulatoknál az arány 3 százalék: a haderő létszáma a Military Balance 2010-es adatai szerint 176.500 fő, a tartalékosok létszáma pedig 565.000.²⁶ A nők aránya folyamatosan gyarapodik a komolyabb beosztások vonatkozásában, azaz egyre sikeresebb karriert futnak be. A 2011-et megelőző 13 évben 100 százalékkal nőtt az ezredesi rangban lévő női tisztek száma, bár az arány így is 2 százalék volt 1999-ben, és 4 százalékra nőtt 2011-re. Az alezredek esetében a

²³ Newly-Revealed Letter from David Ben-Gurion: Women Must Play Equal Part in the IDF. In: IDF Blog, 2013.03.08. In: <http://www.idfblog.com/2013/03/08/newly-revealed-letter-from-david-ben-gurion-women-must-play-equal-part-in-the-idf/> letöltés ideje: 2013. július 22.

²⁴ Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476> letöltés ideje: 2013. július 22.

²⁵ IDF freezes implementation of report calling for gender equality. In: Haaretz, 2011.11.30. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/idf-freezes-implementation-of-report-calling-for-gender-equality-1.398544> letöltés ideje: 2013. július 22.

²⁶ Chapter Seven: Middle East and North Africa. In: The Military Balance, 112:1, p 327. In: <http://dx.doi.org/10.1080/04597222.2012.663216> letöltés ideje: 2013. július 22.

növekedés mértéke 70 százalékos, az 1999-es 7,3 százalékról nőtt 12,5 százalékra 2011-re.²⁷ 2011 fontos év volt az előléptetések szempontjából, ekkor avatták Izrael első női vezérőrnagy a 49 éves Orna Barbivaj személyében, aki kinevezésekor már 30 éves katonai pályát tudhatott maga mögött.²⁸

Izraelben nagyságrendileg 10 olyan harcoló alakulat teljesít szolgálatot, melyeknek jelentős számú nő tagja van, ezek egyike a már említett, kizárólag nőkből álló Nahsol. Ez az egység elsődlegesen Izrael déli részén, Egyiptom határánál szolgál és hírszerzéssel foglalkozik. Az egyik különleges egység, melyben nők is teljesítenek szolgálatot a Karakal elnevezésű alakulat.²⁹ Itt az egység csaknem felét teszik ki nők, megbízatásuk Izrael Egyiptommal közös határának védelmére vonatkozik. A férfiak és a nők között itt semmiben nem tesznek különbséget, ugyanazok a kiválasztás kritériumai, és ugyanazokat a feladatokat látják el. Arra ugyanakkor próbálnak odafigyelni, hogy a nőknek a lehetőségekhez képest biztosítsanak privát szférát. Minden egységnél továbbá, ahol nők szolgálnak, egyikük közvetlen tanácsadói kinevezéssel bír, aki folyamatosan hasznos tanácsokkal látja el társait, gondoskodik képzésükről, illetve panasz esetén is hozzá lehet fordulni. A vezérkari főnök stábjában nőjogi kérdésekkel foglalkozó tanácsadói státuszban dolgozik mindig egy nő, a különböző egységeknél tevékenykedő közvetlen tanácsadók az ő munkatársai.

A szexuális visszaélések megelőzésére az izraeli hadseregben is próbálnak gondot fordítani. Így a 2012-re vonatkozó kiugróan magas számokat mutató adatok vizsgálatakor felmerült, hogy a tudatosságnövelő kampány eredményeként derült fény ennyi esetre, nem pedig azért, mert valóban ilyen mértékben nőtt ezeknek a cselekményeknek a száma, ezt azonban bizonyítani nem tudták.³⁰ Az utóbbi négy év legtöbb visszaélését regisztrálták, és a 2011-es számok is megkétszereződtek. Míg 2011-ben a hadseregben 14 szexuális bűncselekményt követtek el, 2012-ben ez a szám 27-re nőtt, ami 93 százalékos növekedést jelent. 2008-ban szintén 27-et regisztráltak, 2009-ben 26-ot, 2010-ben pedig 20-at.³¹ Külön tartják nyilván a különböző súlyú visszaéléseket, így például a verbális vagy a fizikai zaklatást, összesen több száz panaszt regisztráltak 2012-ben. A beszámolók és az adatok szerint azonban, az Egyesült Államok esetében rosszabb a helyzet.

Hadsereg és vallás

Izraelben sajátos jelenség a hadsereg és a vallás viszonyának kezelése, ami a nők integrációja esetében folyamatos mérlegelést és válaszokat igényel. A világi és a vallási intézmények közti értékrendbeli eltérések Izraelben az élet számos területén érezhetőek. Ez az oka például annak is, hogy bár az államalapításkor létezett ilyen irányú szándék, Izraelnek azonban a mai napig nincsen írásba foglalt alkotmánya és soha nem tudtak konszenzusra jutni azt illetően, hogy a zsidó vallási törvényeket hogyan lehet egy szekuláris alkotmánnyal összeférhetővé tenni. Az ország jogszerű működését ma alaptörvények és más törvények,

²⁷ No Touching: As Israel's military becomes more religious, women are having a really hard time showing men how to hold a rifle. In: Slate, 2012.10.11. In: http://www.slate.com/articles/double_x/doublex/2012/10/women_in_israel_as_the_idf_becomes_more_religious_the_rights_of_female_soldiers.single.html, letöltés ideje: 2013. július 22.

²⁸ IDF appoints first-ever female major general. In: Haaretz, 2011.05.26. In: <http://www.haaretz.com/news/national/idf-appoints-first-ever-female-major-general-1.364280>, letöltés ideje: 2013. július 22.

²⁹ American Women Combat Experience Has Model With Israeli Females. In: Bloomberg, 2013.01.30. In: <http://www.bloomberg.com/news/2013-01-30/israeli-female-soldiers-shooting-infiltrators-offer-u-s-lessons.html>, letöltés ideje: 2013. július 23.

³⁰ IDF: Rise in sexual harassment complaints. In: Ynet News, 2012.08.05. In: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4264554,00.html>, letöltés ideje: 2013. július 23.

³¹ Indictments for sex crimes in IDF doubled in 2012. In: Haaretz, 2013.06.15. In: <http://www.haaretz.com/news/national/1.529845>, letöltés ideje: 2013. július 23.

illetve a Legfelsőbb Bíróság határozatai garantálják. A hadseregben ez szintén komoly problémát jelent, hiszen a nők integrációja azzal jár, hogy a hadsereg majdnem minden területén megtalálhatóak, márpedig a zsidó vallás törvényei tiltják például, hogy egy női kiképző tiszt feladata teljesítése közben megérintsen egy férfit, egy férfi nőre vesse a tekintetét, vagy egy nőt énekelni halljon. A nők katonai szolgálatát sokan évtizedek óta támadják a rabbinikus szabályok alapján. Ez az oka annak is, hogy a zsidó vallási törvények szerint élő nők az aktív katonai szolgálat alternatívájaként polgári szolgálatot választhatnak. Lehetnek például ápolónők vagy tanárnők – és ezt az eszközt választják sokan azon nők közül is, akik el szeretnék kerülni, hogy be kelljen vonulniuk katonának. A katonai szolgálat alól mentességet élveznek továbbá azok a nők is, akik házasságban, gyermeket várnak vagy már édesanyjak.

A vallásos társadalom is megosztott a katonaság szerepe kapcsán: az ultraortodoxok például nem ismerik el a jelenlegi Izraelt a zsidók államaként, emiatt rájuk nézve egyelőre nem is kötelező a katonai szolgálat. A mentességüket megalapozó Tal-törvény azonban hatályát veszítette, a Benjamin Netanjahu vezette kormány pedig július elején fogadta el azt a törvényjavaslatot, ami eltörli az ultraortodox zsidó férfiak katonai szolgálat alóli mentességét. A törvényjavaslat, amennyiben a Kneszet is elfogadja, egy 4 éves átmeneti periódus leteltével lép hatályba, addig azonban még számos kérdés vár tisztázásra. Az izraeli ultraortodox zsidók folyamatos tiltakozásukkal jelezték, hogy az új törvény ellenére meg fogják tagadni a katonai szolgálat teljesítését. A vallásos cionisták ezzel szemben elismerik Izraelt és kötelességüknek érzik, hogy kivegyék a részüket az ország védelméből, azaz ők bevonulnak a hadseregbe és teljesítik kötelező katonai szolgálatukat. A nők integrációja az ő esetükben jelenthet problémát, és ahogy a nők egyre nagyobb teret nyernek a hadseregben, mind nehezebb elkerülniük a nőkkel kapcsolatos vallási szabályok megsértését. A rabbinátus a nőkre is felelősséget hárít, így szerintük bűn az is, ha például egy nő egyedül marad férfiak társaságában, illetve bűn a tiltott szexuális kapcsolat létesítése is.

Jelentős változást hozhat a hadsereg mindennapjaiban, ha az ultraortodox zsidó férfiak az új törvény értelmében végül mégis bevonulnak katonának. Ebben az esetben a vallási előírások betartása érdekében a hadsereg kénytelen lesz korlátozni a nőket is. A vallás térnyerésével a férfiak dominálta katonaságban tovább erősödne a férfiak szerepe, ami veszélybe sodorná mindazt, amit a nők eddig elértek. A jelenleg 93 százaléknyi nyitott pozíció például csökkenhet, ha egyes alakulatokból teljességgel ki akarják majd zárni a nőket. A hadsereg számára a másik lehetőséget az jelenti, hogy a nemzet biztonságát és az egyenlőséghez való alkotmányos alapjogot előtérbe helyezve a vallási törvényeket a háttérbe szorítja. Ennek a kérdésnek politikai döntéshozókkal való egyeztetésére, majd a téma társadalmi vitájára, eldöntésére, és a tervek kidolgozására még néhány év a rendelkezésükre áll.

Összegzés

A tanulmány az Egyesült Államokban az év elején meghozott döntés, a nők harcoló alakulatokban való szolgálatára vonatkozó tiltás feloldásával kapcsolatos dilemmákat vizsgálta, majd áttekintette hasonló szemszögből az izraeli hadsereg helyzetét.

A két hadsereg közti alapvető különbség, hogy az Egyesült Államok hadereje önkéntes alapon működik, Izraelben azonban a nők számára is kötelező a katonai szolgálat. A motivációt és a hétköznapiakat befolyásolhatja, hogy míg az izraeli katonák szülőföldjükön teljesítenek szolgálatot, addig az amerikai katonákat jellemzően a tengerentúlra vezénylik, például Afganisztánba.

Hasonlóság, hogy mindkét hadseregben a légierő volt az első, ahol a nők számára az áttörés megtörtént, Izraelben ehhez azonban jogvédő civil szervezetek nyomására és a

Legfelsőbb Bíróság döntésére volt szükség. Az Egyesült Államokban a nők karrierlehetőségeinek korlátozása miatt jutott szerephez az American Civil Liberties Union. A jogvédő szervezet diszkriminatívna és alkotmányellenesnek értékelte a hadsereg nőkre vonatkozó szabályozását. A jogvédők által támogatott értékek végül mindkét országban megvalósultak.

A szexuális zaklatás vizsgálatakor az összehasonlítás eredménye igazolni látszik azt az állítást, hogy egy hadseregben a nők másodrangúként való kezelése hozzájárul ahhoz, hogy nagy számban fordulnak elő szexuális visszaélések. Az Egyesült Államok esetében a hadsereg átalakítása folyamatban van, így ez a jelenség rövidesen megszűnhet. Izraelben a nők jelenléte – akár harcoló alakulatoknál – rég nem számít újdonságnak, bár még így sem teljesen elfogadott a férfiak körében. A nők és a férfiak közti fizikai különbség nem vitás, kutatások szerint azonban kiképzéssel és az egyéni, hozzáállásbeli sajátosságokkal feloldhatóak a nők fizikai képességei kapcsán felmerülő dilemmák. A férfi és női szerepekre vonatkozó társadalmi beidegződések feltehetően csak lassú folyamat eredményeként változnak, de egy modern hadsereget mindenféleképpen az jellemez, hogy egy-egy pozícióra a feladat elvégzéséhez szükséges követelmények alapján választanak a jelöltek közül, függetlenül attól, hogy férfiről vagy nőről van szó.

Izraelben megoldandó probléma a hadseregben, hogy egyre csökken a szolgálatot valóban teljesítő nők száma. Azok, akik el kívánják kerülni ezt a kötelezettségüket, jellemzően a vallásos életmódra hivatkozva teszik ezt. Kérdéseket vet fel az is, hogy erősödik a zsidó valláshoz és életmódhoz kötődő szigorú szabályok betartása a korábban javarészt szekuláris közegnek számító hadseregben. A nőkre gyakorolt hatás szempontjából ez azzal jár, hogy megnő azoknak az élethelyzeteknek a száma, amelyekben tudatosan elszigetelik egymástól a férfiakat és a nőket, ezzel veszélyeztetve azon jogokat és lehetőségeket, melyeket a nők eddig kivívtak magunknak.

Felhasznált irodalom

1. Pentagon unveils plans for moving women into combat roles, In: Reuters, 2013.06.18. In: <http://www.reuters.com/article/2013/06/19/us-usa-defense-women-idUSBRE95H1G720130619> , letöltés ideje: 2013. július 22.
2. Pentagon Moving Toward Women in Combat Weighs Standards, In: Bloomberg, 2013.06.19. In: <http://www.bloomberg.com/news/2013-06-18/u-s-military-services-to-admit-women-to-front-line-combat-jobs.html>, letöltés ideje: 2013. július 22.
3. Chapter Three: North America, In: The Military Balance, 112:1, 39-70, In: <http://dx.doi.org/10.1080/04597222.2012.663212>, letöltés ideje: 2013. július 22.
4. Military readies to integrate women into combat. In: CBS News, 2013.06.29. In: http://www.cbsnews.com/8301-201_162-57591624/military-readies-to-integrate-women-into-combat/, letöltés ideje: 2013. július 22.
5. Female Soldiers set sights on special operations. In: United States Army, 2013.04.02. In: <http://www.army.mil/article/100063/>, letöltés ideje: 2013. július 22.
6. Let Women Fight – Ending the U.S. Military’s Female Combat Ban , In: Foreign Affairs, November/December 2012 In: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138200/megan-h-mackenzie/let-women-fight?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 22.
7. The Unheard Victims of "The Invisible War": The Crisis of Sexual Assault in the U.S. Military, In: Foreign Affairs, 2013.03.28. In:

- <http://www.foreignaffairs.com/articles/139086/anu-bhagwati/the-unheard-victims-of-the-invisible-war?page=show>, letöltés ideje: 2013. július 21.
8. ¹In Arduous Officer Course, Women Offer Clues to Their Future in Infantry, In: The New York Times, 2013.02.17. In: <http://www.nytimes.com/2013/02/18/us/marines-look-to-infantry-course-for-insight-on-women.html?pagewanted=all&r=0>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 9. Hegar, et al. v. Panetta, In: American Civil Liberties Union, 2013.01.24. In: <http://www.aclu.org/womens-rights/hegar-et-al-v-panetta>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 10. Women in Combat: Policy, Meet Reality, In: American Civil Liberties Union, 2013.01.24. In: <http://www.aclu.org/blog/womens-rights/women-combat-policy-meet-reality>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 11. Military, In : Israel Women's Network In: <http://www.iwn.org.il/?CategoryID=251&ArticleID=204>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 12. Equality, Religion and Gender in Israel. In: Jewish Women's Archive In: <http://jwa.org/encyclopedia/article/equality-religion-and-gender-in-israel>, letöltés ideje: 2013. július 23.
 13. Israel Air Force Not for Her, In The New York Times, 1996.01.05. In: <http://www.nytimes.com/1996/01/05/world/israel-air-force-not-for-her.html>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 14. Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 15. Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 16. Leading the way in gender equality. In: Israel Defence Forces, 2013.01.27. In: <http://www.idf.il/1283-18166-en/Dover.aspx>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 17. Newly-Revealed Letter from David Ben-Gurion: Women Must Play Equal Part in the IDF. In: IDF Blog, 2013.03.08. In: <http://www.idfblog.com/2013/03/08/newly-revealed-letter-from-david-ben-gurion-women-must-play-equal-part-in-the-idf/>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 18. Despite Israel Air Force's efforts at integration, few women graduating from pilot courses. In: Haaretz, 2011.07.05. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/despite-israel-air-force-s-efforts-at-integration-few-women-graduating-from-pilot-courses-1.371476>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 19. IDF freezes implementation of report calling for gender equality. In: Haaretz, 2011.11.30. In: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/idf-freezes-implementation-of-report-calling-for-gender-equality-1.398544>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 20. Chapter Seven: Middle East and North Africa. In: The Military Balance, 112:1, p 327. In: <http://dx.doi.org/10.1080/04597222.2012.663216>, letöltés ideje: 2013. július 22.
 21. No Touching: As Israel's military becomes more religious, women are having a really hard time showing men how to hold a rifle. In: Slate, 2012.10.11. In: http://www.slate.com/articles/double_x/doublex/2012/10/women_in_israel_as_the

- [idf becomes more religious the rights of female soldiers.single.html](http://www.haaretz.com/news/national/idf-becomes-more-religious-the-rights-of-female-soldiers.single.html), letöltés ideje: 2013. július 22.
22. IDF appoints first-ever female major general. In: Haaretz, 2011.05.26. In: <http://www.haaretz.com/news/national/idf-appoints-first-ever-female-major-general-1.364280>, letöltés ideje: 2013. július 22.
23. American Women Combat Experience Has Model With Israeli Females. In: Bloomberg, 2013.01.30. In: <http://www.bloomberg.com/news/2013-01-30/israeli-female-soldiers-shooting-infiltrators-offer-u-s-lessons.html>, letöltés ideje: 2013. július 23.
24. IDF: Rise in sexual harassment complaints. In Ynet News, 2012.08.05. In: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4264554,00.html>, letöltés ideje: 2013. július 23.
25. Indictments for sex crimes in IDF doubled in 2012. In Haaretz, 2013.06.15. In: <http://www.haaretz.com/news/national/1.529845>, letöltés ideje: 2013. július 23.